

بررسی همبستگی اعتیاد به اینترنت با ابعاد شخصیتی هگزاگو در دانش آموزان دبیرستانی

امیر عزیزی^۱، سودابه اسماعیلی^۲، مهدی اسماعیلی^۳، نگین پیدا^۴

چکیده

مقدمه: با توجه به اینکه ویژگیهای شخصیتی بر نحوه و چگونگی استفاده افراد از اینترنت تأثیر می‌گذارد؛ هدف پژوهش تعیین همبستگی اعتیاد به اینترنت با ابعاد شخصیتی هگزاگو در دانش آموزان دبیرستانی شهرستان جلفا بود.

روش: پژوهش حاضر از نوع توصیفی - همبستگی بود که به روش همبستگی انجام شد. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه دانش آموزان شهر جلفا در سال ۱۳۹۲ بود و با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای تعداد ۱۵۰ نفر انتخاب شدند. جهت جمع‌آوری اطلاعات از سیاهه شخصیتی هگزاگو "Personality Inventory Hexaco" و آزمون اعتیاد به اینترنت یانگ "Internet Addiction Test" استفاده شد. پایایی درونی پرسشنامه شخصیتی هگزاگو براساس آلفای کرونباخ بین ۰/۷۱ تا ۰/۸۱ درصد و پایایی پرسشنامه اعتیاد به اینترنت ۰/۹۱ درصد برآورد شد. داده‌ها با استفاده از آزمون‌های آمار توصیفی و استنباطی در نرم افزار SPSS v. ۲۰ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

یافته‌ها: از میان ابعاد شخصیتی تنها بعد برون‌گرایی، تهییج‌پذیری و تجربه‌پذیری با اعتیاد اینترنتی همبستگی دارند. همچنین مشخص شد ابعاد شخصیتی تهییج‌پذیری و تجربه‌پذیری پیش‌بینی‌کننده خوبی برای اعتیاد اینترنتی می‌باشند و حدود ۶۳ درصد واریانس مربوط به اعتیاد به اینترنت را تبیین می‌کنند؛ به طوری که ابعاد تهییج‌پذیری با بتای ۰/۴۰ و تجربه‌پذیری با بتای ۰/۲۷- در پیش‌بینی نتایج مؤثر هستند.

نتیجه‌گیری: با توجه به اینکه اعتیاد به اینترنت از طریق ابعاد شخصیتی قابل پیش‌بینی است؛ لذا نتایج این پژوهش نکات مهمی در زمینه آموزش دانش آموزان مبتلا به اعتیاد به اینترنت و مداخلات درمانی برای کنترل بدکارکردی روان‌شناختی آنها به همراه دارد.

کلید واژه‌ها: اعتیاد، اینترنت، هگزاگو

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۴/۱/۹

تاریخ دریافت: ۱۳۹۳/۴/۲۶

۱-دانشجوی دکتری تخصصی روانشناسی عمومی، دانشگاه لرستان، خرم‌آباد، ایران (نویسنده مسؤول)
پست الکترونیکی: amir28144@gmail.com

۲-کارشناس ارشد روانشناسی عمومی، دانشگاه آزاد اسلامی تبریز، تبریز، ایران

۳-کارشناس ارشد روانشناسی عمومی، دانشگاه آزاد اسلامی تبریز، تبریز، ایران

۴-کارشناس ارشد روانشناسی عمومی، دانشگاه آزاد اسلامی تبریز، تبریز، ایران

مقدمه

در سالهای اخیر اینترنت به مهم‌ترین ابزار علمی و تفریحی نوجوانان و بزرگسالان سراسر جهان بدل شده است. اینترنت مسیری سریع و آسان برای جستجوی اطلاعات و برقراری ارتباط با دیگران فراهم آورده و به دلیل ماهیت چند رسانه‌ای و تعاملی خود، بخش بزرگی از زندگی انسان امروزی را تحت تأثیر قرار داده است؛ اما آنچه که سر منشأ بروز تأثیرات منفی اینترنت بر کارکرد زندگی روزانه، ارتباطات خانوادگی و سلامت هیجانی افراد گشته است، فقدان کنترل افراد بر استفاده از این فناوری نوظهور و استفاده بیمارگونه از آن است (۱، ۲). این پدیده تحت عنوان اعتیاد به اینترنت (۳) توصیف شده و به عنوان یکی از اشکال اعتیادهای رفتاری در نظر گرفته شده است (۴). در حقیقت، اعتیاد به اینترنت مفهومی است که از سال ۱۹۹۵ مطرح شد و به تدریج انواع مختلف این اعتیاد مانند اعتیاد به چت، قمار آنلاین، اعتیاد به اتاق‌های گپ و هرزه نگاری را شامل گردید که می‌تواند زمینه تخریب روابط، احساسات و در نهایت روح و روان افراد را فراهم نماید (۵). اعتیاد اینترنتی یک اختلال جسمی و روانی است که نشانه‌های تحمل، جدا شدن، اختلالات عاطفی و اختلال در روابط اجتماعی را در بر می‌گیرد (۶).

انجمن روانپزشکی آمریکا اعتیاد به اینترنت را یک الگوی استفاده از اینترنت که موجب اختلال عملکردی شده و با حالات ناخوشایند درونی در طول یک دوره دو ماهه همراه باشد تعریف کرده است و برای تشخیص آن هفت ملاک ارائه کرده است (حداقل سه معیار در طول دو ماه): ۱- علائم تحمل یا کاهش لذت حاصل در نتیجه استفاده مکرر از اینترنت؛ ۲- علائم ترک در نتیجه قطع (کاهش) استفاده زیاد و طولانی از اینترنت؛ ۳- زمان استفاده از اینترنت بیش از آنچه که فرد در ابتدا قصد دارد به طول انجامد؛ ۴- تمایل مداوم برای کنترل استفاده از اینترنت؛ ۵- صرف وقت قابل توجه برای امور مرتبط با اینترنت؛ ۶- کاهش فعالیت‌های اجتماعی، شغلی و تفریحی در اثر استفاده از اینترنت؛ ۷- تداوم استفاده با وجود آگاهی از آثار منفی آن (۷).

به نظر می‌رسد که یکی از عواملی که می‌تواند در وابستگی به اینترنت نقش داشته باشد ویژگی‌های شخصیتی باشند. ویژگی‌های شخصیتی، صفات پایداری هستند که از موقعیتی به موقعیت دیگر چندان تغییر نمی‌کنند. آنها گرایش‌های باثبات و بادوام پاسخ‌دهی به شیوه یکسان به محرک‌های مختلف می‌باشند و می‌توانند، پیش‌بینی‌کننده رفتار فرد در موقعیت‌های مختلف باشند. این ویژگی‌ها می‌توانند فرد را در برابر برخی اختلالات آسیب‌پذیر سازند (۸).

پس از چندین دهه پژوهش، روان‌شناسان شخصیت در حال نزدیک شدن به یک توافق عمومی در مورد ویژگی‌های شخصیتی انسان می‌باشند: نظریه شخصیتی هگزاکو. این نظریه امروزه یکی از جامع‌ترین نظریات و مکمل نظریه پنج عاملی شخصیت در عرصه مطالعه شخصیت می‌باشد که متشکل از شش عامل بزرگ شخصیتی تواضع، تهییج‌پذیری، برون‌گرایی، سازگار بودن، باوجدان بودن و گشودگی به تجربه است (۹).

مطالعات متعدد در خصوص ارتباط بین شخصیت‌های کاربران و اعتیاد به اینترنت حاکی از آن‌اند که اکثر معتادان به اینترنت دارای ویژگی‌هایی همچون کمروبی، تکانشی بودن، تهیایی، اضطراب، افسردگی، صفات روان‌نژندی (اضطراب، خشم و کینه، خلق افسرده، شرم، تکانشی بودن، آسیب‌پذیری در برابر تنش)، خشونت و پرخاشگری، سبک شخصیتی درون‌گرایی، احترام به خود پایین، احساسات ناپایدار و خیال‌پردازی، دنبال‌تازگی بودن، اجتناب از آسیب و کاهش وابستگی به پاداش، برون‌گرایی و بازبودن می‌باشد (۳).

به لحاظ نظری بین عامل برون‌گرایی و گشودگی به تجربه و روان‌رنجورخویی و استفاده مفرط از اینترنت ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد؛ در حالی که بین سازه‌های نظری برون‌گرایی و باوجدان بودن از یک طرف و اعتیاد اینترنتی از طرف دیگر، تباین و تضاد دیده می‌شود (۱۰). به عنوان مثال مطالعه Bury و Landers نشان داد، افرادی که در بعد برون‌گرایی و با وجدان بودن نمره بالایی بدست می‌آورند، ممکن است گرایش کمتری به استفاده از اینترنت داشته باشند (۱۱). در خصوص ویژگی توافقی‌پذیری، پژوهش‌ها حاکی از آن است افرادی که در بعد توافق نمره بالایی بدست می‌آورند، اغلب به عنوان همراهان بسیار خوب و آسان در نظر گرفته می‌شوند. برخی مواقع با فرض ماهیت خصومت‌آمیز اینترنت، ممکن است آن را برای این افراد بسیار جذاب سازد و ایجاد دوستی اینترنتی را برای آنها تسهیل نماید (۱۲). همچنین Wickert و همکاران خاطر نشان ساختند افرادی که از برون‌گرایی بالایی برخوردارند تمایل دارند اجتماعی‌تر باشند و به سرعت جذب تحریکات محیطی می‌شوند. این تمایل ممکن است فرد برون‌گرا را تحت تأثیر قرار دهد تا برای جستجوی مطالب جدید و هیجان‌برانگیز به اینترنت برود. در همان مطالعه، یک رابطه منفی بین برون‌گرایی و فعالیت‌های اینترنتی اجتماعی سنتی یافت گردید (برای مثال، ملاقات در اتاق‌های گفتگو و شرکت در گروه‌های بحث). در نهایت ثابت شده است که افرادی که دارای روان‌رنجورخویی بالایی می‌باشند، سطوح پایین‌تری از کاربرد اینترنت را گزارش می‌کنند. این یافته‌ها بیانگر آن است که

مختلف، رشته‌های انسانی، ریاضی و تجربی با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای انتخاب و پرسشنامه‌ها از طریق همکاران آموزش دیده در اختیار دانش‌آموزان که براساس نمونه‌گیری مشخص شده بودند قرار گرفت و پس از تکمیل نهایی، پرسشنامه‌ها در همان روز جمع‌آوری گردید. معیارهای ورود و خروج مطالعه عبارت بودند از: نداشتن اختلال جدی پزشکی و روانپزشکی و میل و رغبت شرکت‌کنندگان برای شرکت در پژوهش. همچنین تحصیل در دبیرستان‌های دولتی به عنوان خصوصیت مرکزی جمع‌آوری داده‌ها در نظر گرفته شد. اگر فردی واجد شرایط نبود، از نمونه حذف شده و فرد دیگری جایگزین وی می‌شد؛ به طوری که از میان تعداد ۱۶۸ نفر که وارد پژوهش شده بودند، عدم موافقت آزمودنی‌ها برای شرکت در پژوهش باعث شد که ۱۸ نفر از آزمودنی‌ها کنار گذاشته شود. در ادامه از آزمودنی‌ها خواسته شد که در یک جلسه توجیهی شرکت کنند. در این جلسه با تشریح اهداف پژوهش سعی شد که انگیزه و موافقت لازم مراجعان برای شرکت در پژوهش جلب شود. بعد از کسب رضایت آگاهانه به سؤالات آنها در زمینه مرتبط با پژوهش طی یک جلسه پاسخ داده شد. فرم موافقت برای همکاری در پژوهش توسط مراجعان تکمیل شد و پژوهشگران به مراجعان این اطمینان را دادند که نتایج پرسشنامه‌ها محرمانه خواهد بود. همچنین لازم به ذکر است که قبل از ورود شرکت‌کنندگان از کلیه آنها رضایتنامه اخلاقی اخذ گردید. همچنین نرمال بودن مشاهدات با آزمون کالموگراف-اسمیرنوف بررسی گردید. ضمن اینکه در این پژوهش مشاهده گمشده وجود نداشت. ابزار گردآوری داده‌ها در این پژوهش شامل دو بخش بود: سیاهه شخصیتی هگزاکو و آزمون اعتیاد به اینترنت. سیاهه شخصیتی هگزاکو (Personality Inventory Hexaco) دارای صد سؤال است و شش بعد وسیع (صداقت-تواضع، تهییج‌پذیری، برون‌گرایی، سازگار بودن، با وجدان بودن و گشودگی به تجربه) را شامل می‌شود (۹). نمره‌گذاری این سیاهه به صورت لیکرت می‌باشد؛ به این صورت که دامنه نمرات بین ۱ الی ۵ است. نمره ۱ به "کاملاً مخالفم" نمره ۲ به "مخالفم"، نمره ۳ به "نه مخالفم و نه موافقم"، نمره ۴ به "موافقم" و نمره ۵ به "کاملاً موافقم" اختصاص می‌یابد. آلفای کرونباخ برای ابعاد شش عاملی در دامنه ۰/۸۷ تا ۰/۹۴ درصد و برای رویه‌ها از ۰/۷۱ تا ۰/۹۲ درصد در نوسان بوده است (۱۳). در مطالعه Ashton و Lee، آلفای کرونباخ برای تواضع-فروتنی (۰/۹۲)، تهییج‌پذیری (۰/۹۰)، برون‌گرایی (۰/۹۲)، سازگاری (۰/۸۹)، باوجدان بودن (۰/۸۹) و گشودگی (۰/۹۰) به دست آمد (۹). در اعتبارسنجی ایرانی این سیاهه آلفای کرونباخ این ابزار را بین ۰/۷۱ تا ۰/۸۱ گزارش کرده‌اند (۱۴). در پژوهش حاضر پایایی درونی این

برخی از مشخصه‌های شخصیتی ممکن است پیش‌بینی‌کننده کاربرد اینترنتی باشد (۱۲).
دانش‌آموزان از حساس‌ترین قشرهای اجتماع هستند و بسیاری از آنها مدیران و برنامه‌ریزان آینده خواهند بود و سلامت روانی جامعه به سلامت روانی آنان بستگی دارد. با پیشرفت صنعت و فناوری جدید و مشکلات مربوط به آن، اختلالات و بیماری‌های روانی همانند اعتیاد به اینترنت، افزایش چشمگیری دارد و از آنجا که سلامت روانی قشر دانش‌آموزان اهمیت فراوانی دارد؛ به همین دلیل این مطالعه به منظور شناخت مشکلات ابعاد شخصیتی مرتبط با اعتیاد اینترنتی انجام می‌گیرد تا با استفاده از نتایج آن بتوان ضمن ارائه خدمات بهداشت روانی موجبات ارتقاء سطح بهداشت روانی دانش‌آموزان را فراهم نموده و از عوارض و پیامدهای افت تحصیلی و هدر رفتن نیروی انسانی و اقتصادی قشر جوان و فعال جامعه جلوگیری کرد. همچنین با توجه به ویژگی‌های شخصیتی افراد می‌توان با اقدام به پیشگیری و مداخله در خصوص اعتیاد به اینترنت از مشکلات وارد شده به فرد و اجتماع جلوگیری کرد؛ بنابراین پژوهش حاضر با هدف تعیین همبستگی اعتیاد به اینترنت با ابعاد شخصیتی هگزاکو در دانش‌آموزان دبیرستانی شهرستان جلفا انجام گرفت.

روش مطالعه

پژوهش حاضر از نوع توصیفی-همبستگی بود که به روش همبستگی انجام شد. جامعه آماری پژوهش حاضر، شامل کلیه دانش‌آموزان مشغول به تحصیل در سال ۱۳۹۲ در مدارس دولتی استان آذربایجان غربی شهرستان جلفا می‌باشد که از این جامعه تعداد ۱۵۰ دانش‌آموز (۷۵ نفر دختر و ۷۵ نفر پسر) به عنوان گروه نمونه از بین رشته‌های مختلف تحصیلی و با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای و براساس فرمول کوکران انتخاب شدند.

$$\frac{\frac{z^2 pq}{d^2}}{1 + \frac{1}{N} \left(\frac{z^2 pq}{d^2} - 1 \right)} = \frac{384.16}{1 + \frac{1}{300} (384.16 - 1)} = 168$$

N: دانش‌آموزان ۳ دبیرستان دولتی شامل تقریباً ۳۰۰ نفر

T: درصد خطای معیار ضریب اطمینان قابل قبول

P: نسبتی از جمعیت فاقد صفت معین

q: (p-۱)

d: درجه اطمینانی

شیوه اجرا به این شکل بود که از میان کلیه مدارس استان، ابتدا مدارس امام علی، الزهراء و الوند و سپس از میان رشته‌های

رگرسیون نرمال بودن داده‌ها و رابطه خطی بین متغیرهای پیش‌بین و ملاک به عنوان پیش‌فرض‌های اصلی این روش‌های آماری استفاده گردید. نتایج بررسی پیش‌فرض نرمال بودن داده‌ها با استفاده از آزمون کالموگروف - اسمیرنوف نشان داد، توزیع داده‌های حاصل از متغیرهای پژوهش نرمال است و با توزیع نرمال تفاوت معناداری ندارد بنابراین پیش‌فرض نرمال بودن برقرار است. همچنین جهت بررسی خطی بودن رابطه از ضریب ایتا و تحلیل واریانس رگرسیون استفاده شد که نتایج نشان داد رابطه متغیرها خطی است؛ بنابراین می‌توان از آزمون‌های ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون در پژوهش حاضر استفاده کرد.

برای بررسی همبستگی مؤلفه‌های اعتیاد اینترنتی با ابعاد شخصیتی از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد. نتایج مربوط به این تحلیل در جدول ۳ ارائه شده است. طبق نتایج حاصل از جدول ۳ می‌توان نتیجه گرفت بین اعتیاد به اینترنت و برخی از ابعاد شخصیتی ارتباط وجود دارد؛ به طوری که ابعاد تهییج‌پذیری و گشودگی به تجربه در سطح $0/001$ معنادار شده است.

برای پیش‌بینی اعتیاد به اینترنت از روی ابعاد شخصیتی هگزاکو، متغیرهای ابعاد شخصیتی هگزاکو به عنوان متغیر پیش‌بین و شاخص اعتیاد اینترنتی به عنوان متغیر ملاک در معادله رگرسیون وارد تحلیل شدند. همان‌طور که در جدول ۴ مشاهده می‌شود، حدود ۶۳ درصد واریانس مربوط به اعتیاد اینترنتی توسط متغیرهای ابعاد شخصیتی تبیین می‌شود.

تجزیه و تحلیل رگرسیونی داده‌ها نشان داد که ابعاد تهییج‌پذیری و تجربه‌پذیری در پیش‌بینی نتایج مؤثر هستند یعنی توان پیش‌بینی اعتیاد به اینترنت را دارند. خلاصه این نتایج در جدول ۴ آمده است.

سیاهه براساس آلفای کرونباخ $0/80$ درصد برآورد شد. روایی آزمون با نظر ۸ تن از اساتید دانشگاه روان‌شناسی و علوم تربیتی تبریز مورد تأیید قرار گرفت. برای ارزیابی اعتیاد به اینترنت از آزمون اعتیاد به اینترنت (Internet Addiction Test) استفاده گردید که حاوی ۲۰ سؤال است و بر روی مقیاس ۱ تا ۵ درجه‌ای لیکرت نمره‌گذاری می‌شود. در این آزمون، اگر فرد نمره مساوی یا پایین‌تر از ۴۹ را بدست آورد در گروه کاربران عادی اینترنت؛ و اگر نمره بالاتر از آن را به دست آورد در گروه کاربران معتاد به اینترنت قرار می‌گیرد. Yoo و همکاران و Kim و همکاران در کره آلفای کرونباخ آزمون را $0/91$ درصد به دست آوردند (۱۶، ۱۵). در ایران نیز در اجرای آزمون اعتیاد به اینترنت ۲۰ سؤالی یانگ در پژوهش قاسم زاده و همکاران آلفای کرونباخ $0/83$ درصد به دست آمد (۱۷). در پژوهش حاضر پایایی درونی این آزمون براساس آلفای کرونباخ $0/81$ درصد برآورد شد. روایی آزمون با نظر ۸ تن از اساتید دانشگاه روان‌شناسی و علوم تربیتی تبریز مورد تأیید قرار گرفت.

به منظور جمع‌آوری داده‌ها، پس از دریافت مجوز از آموزش و پرورش شهرستان جلفا و اعلام آمادگی مسئولین برای همکاری، پرسشنامه‌های مربوطه توزیع شد. سپس نمره افراد در هر دو ابزار محاسبه شد.

روش‌ها و ابزار تجزیه و تحلیل داده‌ها

برای تجزیه و تحلیل آماری داده‌های گردآوری شده ابتدا از آمار توصیفی، ضریب همبستگی پیرسون و سپس رگرسیون چندگانه استفاده گردید به علاوه، داده‌ها با استفاده از نرم افزار SPSS v.20 مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

یافته‌ها

چنانکه در جدول ۱، مشاهده می‌گردد، از میان ۱۵۰ دانش آموز شرکت کننده، ۵۵ نفر از مدرسه امام علی، ۴۴ نفر از مدرسه الوند، ۵۱ نفر از مدرسه الزهراء در این مطالعه شرکت کردند. همچنین ۵۰ درصد افراد مورد مطالعه پسر و ۵۰ درصد دختر می‌باشد. تعداد افراد مورد مطالعه در هر سه رشته انسانی، تجربی و ریاضی فیزیک برابر بوده، به طوری که ۵۰ درصد افراد مورد مطالعه در هر رشته را تشکیل می‌دهند.

در جدول ۲، میانگین و انحراف استاندارد متغیرهای اعتیاد به اینترنت و ابعاد شخصیت درج شده است. همان‌طور که ملاحظه می‌شود بعد شخصیتی برون‌گرایی دارای بیشترین میانگین ($56/18$) و بعد سازگار بودن با کمترین میانگین ($48/82$) در بین گروه مورد مطالعه بود. برای تحلیل داده‌ها از ضریب همبستگی پیرسون و

جدول ۱- داده‌های جمعیت شناختی براساس تعداد شرکت کنندگان، رشته تحصیلی و جنس

دبیرستان	تعداد	رشته تحصیلی	فراوانی	جنس	فراوانی
امام علی	۵۵	انسانی	۵۰	پسر	۵۰
الوند	۴۴	ریاضی فیزیک	۵۰	دختر	۵۰
الزهراء	۵۱	تجربی	۵۰		

جدول ۲- داده‌های توصیفی ابعاد شخصیت و اعتیاد به اینترنت

متغیرها	فراوانی	میانگین	انحراف استاندارد
برون‌گرایی	۱۵۰	۵۶/۱۸	۸/۸۳
سازگار بودن	۱۵۰	۴۸/۸۲	۷/۶۰
باوجدان بودن	۱۵۰	۵۴/۹۷	۷/۶۶
تهییج‌پذیری	۱۵۰	۵۱/۸۰	۷/۹۵
تجربه‌پذیری	۱۵۰	۵۴/۳۲	۸/۵۱
صداقت-تواضع	۱۵۰	۵۱/۶۳	۹/۴۸
اعتیاد اینترنتی	۱۵۰	۴۹/۲۹	۹/۱۹

جدول ۳- ضریب همبستگی پیرسون بین اعتیاد به اینترنت و ابعاد شخصیت

متغیر	اعتیاد اینترنتی	سطح معنی داری	تعداد (نفر)
برون‌گرایی	۰/۱۹۹	۰/۰۱۵	۱۵۰
سازگار بودن	۰/۰۱۱	۰/۸۹۸	۱۵۰
باوجدان بودن	-۰/۰۴۳	۰/۵۹۸	۱۵۰
تهییج‌پذیری	۰/۴۴۶	۰/۰۰۱	۱۵۰
تجربه‌پذیری	-۰/۳۴۳	۰/۰۰۱	۱۵۰
صداقت-تواضع	-۰/۰۹۷	۰/۲۳۹	۱۵۰

جدول ۴- خطای استاندارد برآورد و ضرایب رگرسیون تحلیل تأثیر ابعاد شخصیت و اعتیاد به اینترنت

منبع شاخص	ضریب β	خطای استاندارد برآورد	بنای استاندارد	آماره آزمون	P-value	R^2
مقدار ثابت	۸/۸	۹/۱۲	-	۰/۹۶	۰/۳۳۵	۰/۶۳
صداقت-تواضع	-۰/۱۳	۰/۰۶۶	-۰/۱۴	-۲/۰۴	۰/۰۴۲	
تهییج‌پذیری	۰/۴۷	۰/۰۹۴	۰/۴۰	۵/۰۱	۰/۰۰۱	
برون‌گرایی	۰/۰۷	۰/۰۷	۰/۰۷	۱/۰۶	۰/۲۹۰	
سازگار بودن	-۰/۰۷	۰/۰۸	-۰/۰۵	-۰/۸۵	۰/۳۹	
باوجدان بودن	۰/۰۵	۰/۰۸	۰/۰۴	۰/۶۹	۰/۴۸	
تجربه‌پذیری	-۰/۳۰	۰/۰۸	-۰/۲۷	۳/۶۱	۰/۰۰۱	
هیجان منفی	۰/۲۹	۰/۱۳	۰/۱۸	۲/۱۵	۰/۰۳۳	

برون‌گرایی علی‌رغم رابطه مثبت معنادار مشاهده شده، رابطه‌ای ضعیف بوده و با ضریب تأثیر ($B=0/07$) و با توجه به عدم معناداری آماره t با اطمینان ۹۵ درصد؛ نمی‌تواند تغییرات مربوط به اعتیاد اینترنتی را به صورت معنادار پیش‌بینی کند. این یافته با مطالعات Bory و landers مطابقت می‌کند. Bory و landers (به نقل از شایق و همکاران) نشان داده‌اند افراد دلپذیر، باوجدان و برون‌گرا گرایش کمتری در استفاده از اینترنت دارند (۱۸). تبیینی که می‌توان با در نظرگیری این نتایج به آن اشاره کرد این است که برون‌گرایی

بحث

نتایج مطالعه حاضر و پژوهش‌های قبلی نشان می‌دهد که عامل‌های شخصیتی به عنوان یک متغیر همبسته قوی با اعتیاد به اینترنت همواره مطرح بوده است (۳). به طوری که نتایج مطالعه حاضر نشان می‌دهد که بین برخی ابعاد شخصیتی و اعتیاد به اینترنت در دانش‌آموزان مورد مطالعه همبستگی مثبت وجود دارد و حدود ۶۳ درصد واریانس مربوط به اعتیاد به اینترنت از طریق ویژگی‌های شخصیتی تبیین می‌کنند. در پژوهش حاضر، بعد شخصیتی

و برنامه در رفتار برای رسیدن به اهداف، نمره بالا در زمینه های حرفه ای و دانشگاهی، دقیق، وسواسی، محتاط و انعطاف ناپذیر، وقت شناس و قابل اعتماد بودن و به دلیل وجود برخی از ویژگی های مذکور است که این افراد نمره کمی در آزمون اعتیاد به اینترنت کسب می کنند (۱۹). به این معنی که دانش آموزان وظیفه شناس تر کمتر به سوی اعتیاد به اینترنت سوق پیدا می کنند. افراد با وجدان دارای برخی ویژگی های متمایز هستند که عبارت اند: از کنترل خود، قدرت طرح ریزی، سازماندهی و انجام وظایف محوله فرد با وجدان، هدفمند، با اراده و مصمم و موفق در زمینه های حرفه ای و دانشگاهی، دقیق، وسواسی، خوش قول، مطمئن و انعطاف ناپذیر، وقت شناس و قابل اعتماد است. به دلیل برخی ویژگی های ذکر شده است که این افراد نمره کمی در آزمون اعتیاد به اینترنت کسب می کنند. شاید عامل دیگری که می توان بیان کرد تأثیر جامعه، فرهنگ و طبقات روی ویژگی وجدانی بودن و اعتیاد به اینترنت تأثیرگذار باشد.

با توجه به نتایج بدست آمده، بعد شخصیتی تهییج پذیری با ضریب تأثیر $(B = 0/40)$ و با توجه به معناداری آماره t با اطمینان ۹۹ درصد؛ می تواند تغییرات مربوط به اعتیاد اینترنتی را به صورت معنادار پیش بینی کند. این یافته با پژوهش Cao - Su و Gombor - Vas همسو می باشد (۲۰، ۱۹)؛ که نشان دادند تهییج پذیری با استفاده مفرط از اینترنت در میان زنان اسرائیلی همبستگی مثبت و معنی داری وجود دارد. نتایج بدست آمده از پژوهش Cao and Su، نشان می دهد که میزان استفاده از اینترنت ۸۸ درصد بود که میزان وقوع اعتیاد ۲/۴ درصد گزارش شد. گروه معتاد به اینترنت امتیازات بالایی در مقیاس روان نژندگرای و سایکوتیسم داشتند. این گروه در مقیاس کنترل نسبت به زمان، ارزش زمان و وقت و کارایی وقت امتیاز کمتری بدست آوردند. در مقایسه با گروه کنترل، گروه دارای اعتیاد، امتیازات بالایی در مورد علائم احساس، مسائل مقابله ای، بیش فعالی، مشکلات کلی و رفتارهای اجتماعی کسب کردند (۲۰).

ویژگی روان نژندی و هیجان جویی هر چند که بیشترین قدرت پیش بینی را آسیب پذیری در برابر تنش داشته است که این افراد در مقابله با استرس ناتوان هستند، در مواجهه با یک موقعیت اضطرابی، وابسته، ناامید و هراسناک می شوند. افراد تکانشی یا شتابزده در کنترل هوس ها، امیال و آرزوها ناتوان هستند و به سرعت وابسته به غذا، سیگار و تملک و... می شوند (۲۱). دیگر یافته پژوهش حاضر آشکار ساخت که بین عامل روان نژندگرای با اعتیاد به اینترنت همبستگی مثبت و معنی دار وجود دارد؛ یعنی با افزایش روان نژندگرای در فرد احتمال گرایش به سوی اعتیاد به اینترنت افزایش می یابد. این یافته

تأثیری بر کشیده شدن نوجوانان به سوی اعتیاد به اینترنت ندارد. ارتباط ضعیف مشاهده در همبستگی می تواند مرتبط با جستجوی تازگی بالا، به عنوان معنی دارترین پیش بینی کننده برای اعتیاد به اینترنت باشد.

با توجه به نتایج بدست آمده در پژوهش حاضر، بعد شخصیتی سازگار بودن با ضریب تأثیر $(B = 0/05)$ و با توجه به عدم معناداری آماره t با اطمینان ۹۵ درصد؛ نمی تواند تغییرات مربوط به اعتیاد اینترنتی را به صورت معنادار پیش بینی کند. نتایج حاصل با پژوهش Gombor و Vas همخوانی دارد. افراد سازگار دارای برخی ویژگی های متمایز هستند که عبارت اند از: نوع دوستی و کمک به دیگران، تواضع، سادگی، اعتماد، آمادگی برای دفاع از حق فردی، پیش روی به سمت جنبه های مثبت اجتماعی و سلامت روانی بیشتر (۱۹). به دلیل وجود برخی از ویژگی های مذکور از جمله سادگی و اعتماد است که دانش آموزان سازگارتر نمره کمی در آزمون اعتیاد به اینترنت کسب می کنند. به این معنی که دانش آموزان سازگارتر کمتر به سوی اعتیاد به اینترنت سوق پیدا می کنند.

با توجه به نتایج بدست آمده، بعد شخصیتی با وجدان بودن با ضریب تأثیر $(B = 0/04)$ و با توجه به عدم معناداری آماره t با اطمینان ۹۵ درصد؛ نمی تواند تغییرات مربوط به اعتیاد اینترنتی را به صورت معنادار پیش بینی کند. این یافته پژوهش حاضر با پژوهش انجام شده شایق و همکاران مطابقت نمی کند، به طوری که این یافته حاکی از آن بود که بین با وجدان بودن و اعتیاد به اینترنت ارتباط وجود دارد. با وجدان بودن شامل مهار تکانه ها، تحت نسخه های تجویز شده از سوی جامعه می باشد که سبب تسهیل رفتارهای معطوف به هدف و وظایف فرد می گردد. این بعد بر اراده و قابلیت اطمینان تأکید می کند و شامل ویژگی هایی مثل دقیق بودن، مسئولیت پذیری و برنامه ریزی، سخت کوشی و جهت گیری به سوی پیشرفت و پشتکار است (۱۸). این ویژگی ها به افراد کمک می کند که چالش های زندگی را قابل کنترل و فرصتی برای یادگیری بدانند و به جای گریز و اجتناب از مسائل و مشکلات به مقابله هدفمند با آنها بپردازند. مسلماً افرادی که دارای ویژگی هایی چون دقیق بودن، برنامه ریزی داشتن، سخت کوشی و تلاش برای پیشرفت هستند نمی توانند ساعات طولانی و بدون هدف پای اینترنت بنشینند و وقت خود را اتلاف کنند که توجیه کننده همبستگی منفی بین با وجدان بودن با اعتیاد به اینترنت می باشد.

یافته های حاصل با پژوهش Gombor و Vas همخوانی دارد. افراد وظیفه شناس دارای برخی ویژگی های متمایز هستند که عبارت اند از: توانایی کنترل تکانه ها و تمایلات، به کارگیری طرح

به اینترنت، به آن معتاد گردد.

با توجه به نتایج بدست آمده، بعد شخصیتی سازگار بودن با ضریب تأثیر ($\beta = 0/5$) و با توجه به معناداری آماره t با اطمینان ۹۵ درصد؛ می‌تواند تغییرات مربوط به اعتیاد اینترنتی را به صورت معنادار پیش‌بینی کند. این یافته با پژوهش شایق و همکاران همسو می‌باشد (۱۸). یافته پژوهش حاضر آشکار ساخت که بین عامل صداقت و تواضع با اعتیاد به اینترنت رابطه معنی‌داری منفی وجود دارد. به نظر می‌رسد که افراد با ویژگی‌های انعطاف‌پذیری نسبت به کشف جهان بیرونی و واقعی‌گرایش دارند تا کشف جهان مجازی، در نتیجه این افراد گرایش به اعتیاد به اینترنت ندارند.

نتیجه‌گیری

نتایج مطالعه حاضر نشان داد بین اعتیاد به اینترنت و ابعاد شخصیتی برون‌گرایی، تهییج‌پذیری، تجربه‌پذیری همبستگی معناداری وجود دارد. همچنین ابعاد شخصیتی هگزاکو می‌توانند اعتیاد به اینترنت دانش‌آموزان دبیرستانی شهرستان جلفا را پیش‌بینی نمایند و سهم هر یک از متغیرهای ابعاد شخصیتی هگزاکو در پیش‌بینی اعتیاد به اینترنت دانش‌آموزان دبیرستانی شهرستان جلفا متفاوت است؛ بنابراین برای مداخله در خصوص اعتیاد به اینترنت و کاهش شیوع آن می‌توان از متغیرهای پژوهش حاضر کمک گرفت. همان‌طور که نظریه‌های مختلف زیست‌گرا و محیط‌گرای آسیب‌شناسی روانی در پژوهش‌های خود ذکر کرده‌اند، تنها آمادگی زیستی و یا تنها محرک‌های محیطی نمی‌توانند دلیل اصلی رفتارهای سالم و ناسالم افراد باشند. براساس نتیجه بدست آمده می‌توان گفت یک نوع آمادگی شخصیتی در استفاده اعتیادگونه از اینترنت در افراد وجود دارد، حال در این مقطع زمانی دانش‌آموزان مورد مطالعه که در برهه گذر از جامعه سنتی به مدرن قرار گرفته‌اند ارزش‌گذاری‌های منفی و مثبت به فناوری می‌تواند آنان را سردرگم کرده و جایگاه و میزان استفاده صحیح از اینترنت برایشان مبهم جلوه کند. با توجه به اینکه ابعاد شخصیتی از عوامل مهم و تأثیرگذار بر سلامت روان دانش‌آموزان است؛ همچنین با در نظر گرفتن نقش و اهمیت این متغیرها در عملکرد تحصیلی آنها می‌توان با آموزه‌ها و ارائه راهکارهای صحیح، سلامت روان دانش‌آموزان را افزایش داد. لذا نتایج این پژوهش نکات مهمی در زمینه بهبود کیفیت آموزش و یادگیری دانش‌آموزان مبتلا به اعتیاد به اینترنت و مداخلات درمانی برای کنترل بدکارکردی روان‌شناختی با در نظر گرفتن ابعاد شخصیتی به همراه دارد. شاید یکی از مهم‌ترین کاستی‌های این پژوهش، بررسی صرف ابعاد شخصیتی و نادیده گرفتن سایر متغیرهای مؤثر در اعتیاد به

پژوهش حاضر با مطالعات Nithya و Sheela مطابقت نمی‌کند (۲۲) و دو پژوهش صورت گرفته Su و Cao و شایق و همکاران همسو می‌باشد (۲۰، ۱۸). به نظر می‌رسد افراد روان‌نژندگرا، شناختی غیرسازشی دارند که احتمال گرایش آنها را به اینترنت افزایش می‌دهد. در واقع تحریف‌های شناختی درباره خود از ویژگی‌های افراد روان‌نژند است. افکار مربوط به خود با سبک شناختی تفکری فرد هدایت می‌شود و کسی که فکر زیادی درباره اینترنت می‌کند، اعتیادی شدیدتر و طولانی‌تر خواهد داشت. از جمله تحریف‌های شناختی دیگر درباره خود شامل تردید به خود، خود شایستگی پایین و خود تأییدی ضعیف است و بدین جهت فرد سعی می‌کند با دسترسی به اینترنت پاسخ‌های مثبت تر و با تهدید کمتری از دیگران دریافت نماید. افکار مربوط به دنیا در زمینه یک پاسخ همه یا هیچ در مورد اینترنت است که در آن فرد فکر می‌کند تنها دوست او اینترنت است؛ بنابراین با آن بودن همه چیز به همراه خواهد داشت در حالی که بدون آن هیچ کس او را دوست نخواهد داشت (۲۳).

با توجه به نتایج بدست آمده، بعد شخصیتی تجربه‌پذیری با ضریب تأثیر ($\beta = 0/۲۷$) و با توجه به معناداری آماره t با اطمینان ۹۵ درصد؛ می‌تواند تغییرات مربوط به اعتیاد اینترنتی را به صورت معنادار پیش‌بینی کند.

این یافته با پژوهش Landers و Griffiths-Denster و Bury همسو می‌باشد (۱۸، ۱۱). در رابطه با شخصیت افرادی که بازی‌های کامپیوتری انجام می‌دهند، Griffiths و Denster (به نقل از شایق و همکاران) که در مقابل تحریکات بازی‌های کامپیوتری عکس‌العمل‌های A افرادی را با تجربه شخصیتی نوع روان‌شناختی شدیدتر نشان می‌دهند، یافتند (۱۸). برخی از مشخصه‌های شخصیتی ممکن است پیش‌بینی‌کننده کاربرد اینترنت باشد. به عنوان مثال می‌توان گفت که افرادی که از گشودگی به تجربه بالایی برخوردارند با روش کنجکاوانه و تمایل به ماجراجویی، ممکن است فعالیت اینترنتی به عنوان فرصتی برای جستجوی تازگی، برای آنها جذاب باشد (۱۱).

افراد برون‌گرا، زندگی سرشار از تجربه‌ای دارند. کنجکاو و خلاق‌اند و در مقایسه با افراد درون‌گرا، احساسات مثبت و منفی فراوانی دارند. تبیینی که می‌توان با این نتایج به آن اشاره کرد صفت کنجکاو در افراد گشوده می‌باشد که می‌تواند دلیل خوبی برای جذب شدن به سوی اینترنت و در نهایت استفاده افراطی از آن باشد، زیرا ممکن است فرد در ابتدا از روی کنجکاوی به سوی اینترنت جذب شود بدون آن که از عواقب آن اطلاع کافی داشته باشد و در نهایت در اثر استفاده مفرط و عدم دانش کافی در مورد نحوه استفاده

دانش‌آموزان مبتلا به اعتیاد به اینترنت مورد ارزیابی شناختی قرار گرفته و در صورت نیاز از خدمات توانبخشی شناختی استفاده نمایند.

اینترنت باشد. علاوه بر این پژوهش حاضر تنها بر روی دانش‌آموزان شهرستان جلفا انجام شده و تعمیم نتایج باید با احتیاط صورت گیرد؛ بنابراین پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های دیگر همسو با این موضوع متغیرهای دیگر تأثیرگذار بر اعتیاد به اینترنت، به عنوان مثال راهبردهای شناختی تنظیم هیجان و یا کارکردهای شناختی مغز را مدنظر قرار داده و تأثیر آن با سایر عوامل روان‌شناختی مؤثر بر اعتیاد به اینترنت را مورد بررسی قرار دهند. همچنین پیشنهاد می‌شود

تشکر و قدردانی

بدینوسیله نویسندگان بر خود لازم می‌دانند از کلیه دانش‌آموزان شرکت‌کننده در این پژوهش و همچنین کارکنان مدارس شهرستان جلفا تقدیر و تشکر به عمل آورند.

منابع

- 1- Gonzalez, N. A. (2008). Internet addiction disorder and it's relation to impulse control. MA. Dissertation. USA: Texas University, College of Psychology, 6-25.
- 2- Ryu, E. J. Choi, K. S. Seo, J. S. Nam, B. W. The relationships of Internet addiction, depression, and suicidal ideation in adolescents. *Scientific Journal of Mental Health*. 2004; 34(1): 102-110.
- 3- Ko, C. H. Yen, J. Y. Yen, C. F. Chen, C. S. Wang, S.Y. The association between internet addiction and belief of frustration intolerance: the gender difference. *Cyberpsychology Behavior*. 2008; 11(3):273-8
- 4- Hassanzadeh, R., Beydokhti, A., & Danesh Zadeh, F. (2012). The prevalence of internet addiction among university students: A general or specific problem?. *Journal of Basic And applied Scientific Research*, 2(5), 5264-5271. (Persian)
- 5- Mehneh. F.T. Disorder of internet addiction. *Science*. 2007; 32(5):26-31.
- 6- Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorder (Fifth Edition) DSM-5, c2013.
- 7- Patrick F, Joyce J. Internet addiction: Recognition and intervention. *Psychiatric Nursing* 2008; 22(9):59-60.
- 8- Kaplan, B.J. & Sadock, V.A. Synopsis of Psychiatry Behavioural Science, Updated with DSM-5: (11th). edititon copyright. 2015.
- 9- Lee, K. Ashton, M. C. Psychometric properties of the HEXACO Personality Inventory. *Multivariate Behavioral Research*, 2004; 39(11): 329-358.
- 10-Gabor, A., & Vas, L. (2008). A nation-and gendered-based study about their relationship between the big five and motives for internet use, a Hungarian and Israeli comparison. *Theory Science*, 38(4), 1527-5558.
- 11- Landerse, R. N., & Bury J. L. (2006). The anion resignation of big and narrow personality traits in relation internet usage. *Computers in Human Behavior*, 22(2), 437-451.
- 12- Wickert, R. J. Hittner, J. B. Jamie L. H. Jennifer A. H. Relationships among Internet use, personality, and social support. *Computers in Human Behavior*, 2002; 18(4), 437-451.
- 13- Miller, J. D. Gaughan, E. T. Pryor, L. R. Kamen, C. Campbell, W. K. Is research using the narcissistic personality inventory relevant for understanding narcissistic personality disorder? *Journal of Research in Personality*. 2009; 43(5): 482-488.
- 14- Bashiri, H. Barahmand, U. Akafri, Z. S. Ghamari, H. G. Vusugi, A. A Study of The psychometric properties and The Standardization of Hexaco Personality Inventory. *Social and Behavioral Sciences*. 2011; 30(1): 1173-1176.
- 15- Yoo, H. J. Cho, S. C. Ha, J. Attention deficit hyperactivity symptoms and Internet addiction. 2004; 58 (4): 487- 494.
- 16- Kim, K. Ryu, E. Chon, M. Yeun, E. Choi, S. Seo, J. et al. Internet addiction in Korean adolescents and its relation to depression and suicidal ideation: A questionnaire survey. *International Journal of Nursing Studies*. 2006; 43(6): 185-192.

- 17- Ghasemzadeh, L. Shahraray, M. Moradi, A. R. The study of degree of prevalence to internet addiction and its relation with loneliness and self esteem in high schools students of Tehran. *Journal of Psychological Research*. 2007; 63 (8): 41-68.
- 18- Shayiq, S. Azad. H. Bahrami, H. Assessment of internet addiction and its relationship with personality characteristics in adolescents in Tehran. *Scientific Journal of Mental Health*. 2010; 58(2): 149-158.
- 19- Gombor A, Vas LA. Nation and gendered-based study about the relationship between the big five and motives for internet use: A Hungarian and Israeli comparison. *Theory and Science* 2008; 10(1): 1-6.
- 20- Cao, F. Su, L. Internet addiction among Chinese adolescents: Prevalence and psychological features. Cambridge University Press. 2006; 9(3-4): 65-84.
- 21- Gross Farshi, M. Ter. *Novel approaches in personality assessment*. 2001. 1th ed. London: Oxford.
- 22- Nithya, H. M. Sheela, J. Extroversion, neuroticism and self- concept: their impact on internet users in India. Department of Psychology, Women's Christian College. 2005; 20(4): 327-41.
- 23- Omidvar, A. Saremi, A. A. Internet Addiction: *Journal of Educational Sciences*; 2002120-7 :(1)18؛ (Persian)

Internet Addiction in Adolescents with HEXACO personality trait- A correlational study

Azizi¹ A (MSc.) - Esmaeli² S (MSc.) - Esmaeli³ M (MSc.) – Peyda⁴ N (MSc.).

Abstract

Introduction: Personality traits determine how people use the Internet. This study aimed at determining correlation between internet addiction and HEXACO personality traits in high school students of Jolfa, Iran.

Methods: This descriptive correlational study was performed using cluster sampling of 150 high school students in Julfa, Iran in 2013. We used "Hexaco Personality Inventory", and "Internet Addiction test" for data gathering. Data were analyzed using SPSS v. 20 and descriptive and inferential statistics.

Results: From component of personality traits, only extroversion, openness to experience excitement, and flexibility were related to internet addiction. The personality dimension of openness and encourage ability to experience was a good predictor of internet addiction and determines about 63% of the variance associated with internet addiction.

Conclusion: internet addiction could be predicted by determining personality factors. The results of this study have important implications in the field of education in students diagnosed with internet addiction and mental health interventions. It can be a good choice to control psychological malfunction in students addicted to the internet.

Keywords: Addiction, Internet, Hexaco

Received: 17 July 2014

Accepted: 29 April 2015

1- Corresponding author: Ph.D Student of General Psychology, Lorestan University, Khorramabad, Iran

e-mail: Amir28144@gmail.com

2- MA in General Psychology, Islamic Azad University, Tabriz, Iran

3- MA in General Psychology, Islamic Azad University, Tabriz, Iran

4- MA in General Psychology, Islamic Azad University, Tabriz, Iran